

مدیریت اسلامی

(راهنمای نظری و عملی)

و

(با گنجینه در قرآن کریم، نهج البلاغه و احادیث و گنجینه ادب فارسی)

سلیمان ابراهیم کلاری (شیخ سلیمان)

ویراستار:

محمد حسن شکوری

انتشارات نوین پویا

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	پیشگفتار.....
۹	فصل اول: علم مدیریت با گלگشتی در کلام وحی (قرآن کریم).....
۲۳	فصل دوم: دیدگاه نهج البلاغه درباره رهبری.....
۳۴	فصل سوم: اصول و مبانی مدیریت و مدیر اسلامی.....
۸۱	فصل چهارم: صفات انسان مؤمن و ارزشی و مدیر در گنجینه ادب فارسی... ..
۸۹	منابع و مأخذ:.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

پیشگفتار

سخن را با آیه ای از قرآن کریم متبرک می گردانم:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ (سوره احزاب، آیه ۲۱) از آنجاکه عمل و کردار به کلام و سیره رسول گرامی و ائمه طاهرين (عليهم السلام) سرمشق و آموزه ای برای زندگی همه بشریت است. به ویژه برای انسان مؤمن مسلمان دین ورز، که همواره، در زندگی روزمره از محیط کار گرفته و در هر پست و مقام و منصبی که باشد آن را چراغ راه قرار می دهد؛ چون خداوند برای بشر رسولی یا رسولانی فرستاد که «أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ» است. پس پیامبران دارای چنین ویژگی های والایی هستند که یکی دیگر از آن ها هم ارشاد خلق است. این بنده خدا، (مؤلف) به لحاظ پیشینه تدریس مباحث دینی در نظام آموزشی (آموزش و پرورش) و هم برحسب مسئولیتی که همشهریانم در شورای شهر کلارآباد فرمانداری عباس آباد منطقه فرمانداری ویژه تنکابن به اینجانب سپرده اند، مدتی در این اندیشه بوده ام که واقعاً چه آموزه هایی از دین اسلام می شود استخراج کرد و به زلف علم مدیریت کنونی گره زد و مدون ساخت و عرضه کرد؟. در این جستجوها بود که با سیری در محتوای دین اسلام و سیره ی انبیای عظام، مخصوصاً حضرت محمد (ص) پیامبر ختمی مرتبت و مولا علی (ع)، یعنی از کتاب وحی (قرآن مجید) و نهج البلاغه و احادیث در باره رهبری و مدیریت در یک سازمان و نهاد چه می شود آموخت؟

از اینرو به مصداق بیان حضرت امام صادق (ع) که فرمودند: قَيْدُ الْعِلْمِ بِالْكِتَابَةِ «یعنی: علم را با نوشتن ثبت کنید (آن را حفظ نمائید) {زیرا} آیندگان بدان نیاز خواهند داشت» کوشیدیم یادداشتهای خود را در این باب، مرتب سازم و یک دستنامه ساده و روشمند فراهم آورم. پس با استفاده از منابع دست اول یعنی قرآن کریم و نهج البلاغه و احادیث و از نوشته‌های علمای بزرگ ایرانی از حوزه تا دانشگاه در مقالات مطالعات مربوط به وظایف رهبری = (مدیریت) و اصول و مبانی مدیریت سودجستم و نکته‌ها آموختم تا خوانندگان ارجمند را در این سیر و سفر و بردن به باغ و گلستان خرد و فرزانی شریک گردانم، باشد که در این گلگشت، حتی اندکی جانی را آفتابی کرده باشم و مخاطب را به آن سرچشمه‌های زلال قرآن مجید و حکمت نهج البلاغه و احادیث پر فیض و اشعار نثر شاعران حکیم در این مقال رهنمون شده باشم.

این کتاب بر بنیاد چنین نگاهی و با شدت با زبانی ساده، مُجَمَّل و ایجازی ولی دقیق، به طرح مباحث مدیریت با تأکید بر مدیریت ارزشی و اسلامی با اعتقاد به بومی سازی آن و با تأکید بر همین نگاه بنیاد تألیف شد که پیش روی شما عزیزان قرار دارد.

باری اینکه علاوه بر قرآن و نهج البلاغه و دیگر احادیث مشهور از ائمه طاهرین معصومین (س)، سخنان پژوهشگران و عالمان دانش مدیریت هم به تناسب به صورت علمی آمده است، در حقیقت آشتی بین علم مدیریت به مفهوم جهانی آن با مفاهیم مدیریت و رهبری آن در دین اسلام بوده است که با تأکید بر نگاه ارزشی

دین ورزانه و خردگرایانه آن می‌باشد. در تِلْوِ این فرموده‌ها و گفته‌های علمی و فرهنگی به قول معروف از کان دُخَار اهلِ معرفت است که می‌شود دانش مدیریت را به مفهومی دیگر یعنی، پیوند آن را با مفاهیم ارزشی اسلام هر چه کاملتر ارائه داد. بهر صورت به فرموده امام علی (ع): «أَنْفَاسُ كَالشَّجَرِ شَرَابُهُ وَاحِدٌ وَ ثَمَرُهُ مُخْتَلَفٌ» می‌باشند. البته تفاوت باید توجه داشت بین رهبری = (مدیریت) یک کشور یک دولت یک وزارتخانه یک استان و شهر و یک بخش و... اداره کل یا اداره ای در شهرستان و بخش و یا نهاد و سازمانی در بخشی از شهرستان به لحاظ دامنه وظایف و مسئولیت‌هایی گمان، متفاوت است. قطعاً چهارچوب‌های کلی مبانی رهبری و مدیریت در اسلام، تقریباً یگانه است، ولی اهداف و وظایف رهبری (ریاست - حکومت) با مدیریت بر یک وزارتخانه، اداره کل و یا یک سازمان و نهاد می‌تواند متفاوت باشد. پس آنچه که در این کتاب تدارک دیده شد؛ امید است همگان را به کار آید. از خوانندگان ارجمند خواستارم که هر گونه نقد و نظری دارند؛ نویسنده را إرشاد فرمایند. پیشاپیش بگویم و عذر خواه باشم که این نوشته بیشتر یک برداشت از متون و منابع با تأکید و سیری در فضای روحانی و پربرکت قرآن کریم و نهج البلاغه و احادیث و گلگشتی در گنجینه غنی ادبیات فارسی می‌باشد. از دیگر سو این کتاب حدیثِ نفسی است از این مخلص با ادراکی و فهمی از چند صیاحِ عمر خود از دانش و آموخته‌هایم و تجربیاتم درباره علم مدیریت و هرگز نخواستم خود را عالم این رشته بدانم حاشا و کلاً. بنابراین همه ی این آموزه‌ها را با هم تلفیق کردم و تقدیم شما عزیزان داشته‌ام، البته و همچنان که

گفتم نه در مقام متخصص علم مدیریت اسلامی، بلکه کسی که دوست می‌دارد، مدیریت در اسلام و فرهنگ شیعی بایدچنین باشد. یعنی مدیر و کارگزار و کارمند و کارمندان جامعه اسلامی باید به این حلیت‌ها و ویژگی‌ها آراسته باشند. در اینجا از دوستان رشته مدیریت و همینطور دوست فاضل، ادیب و محقق ارجمند، استاد محمد حسن شکوری که این نوشته را بازخوانی کردند و آن را ویرایش فرمودند و راهنمایی‌های ادیبانه ایشان بسیار مفید به فایده بوده است، قدردانی خالصانه به جا می‌آورم و از همکار و استاد فرهنگی ارجمند، برادر جناب آقای محمودرضا رجائی که کار پردازش فنی متن (صفحه آرایی) را متکفل شدند همچنین شاکر هستم. در پایان از انتشارات نوین بويا و مدیریت آن و همشهری عزیز من جناب آقای اصغر عسگرزاده که اهتمام نشر این رساله را بر عهده گرفتند صادقانه تشکر می‌کنم. اما در پایان از زبان خواجه شیراز حافظ شیرین سخن می‌گویم:

هستم بدرقه راه کن ای طایرِ قدس

که درازاست ره مقصد و من نویسم

و من الله توفیق

سلیمان ابراهیم کلاری (شیخ سلیمان)

مازندران، شهر کلارآباد، مرداد ۱۳۹۰ ه.ش برابر ماه شعبان ۱۴۳۲ ه.ق